Upių lydekos - žuvys, turinčios charakterį

Parašė Marius Burneikis
Pirmadienis, 31 Spalis 2011 15:18

Dažnai žvejų kalboje naudojamas terminas „upės lydeka". Mokslinės vertės šis pavadinimas neturi, nes mūsų vandenyse gyvena tik viena lydekų rūšis, be to, bet kurią lydeką perkėlus iš upės j ežerą, ji pradėtų gyventi to vandens telkinio ritmu. Vis dėlto giliu vyresnės žvejų kartos įsitikinimu „upės lydeka" — tai ne tas pats, kas stovinčiuose vandenyse gyvenanti margašonė plėšrūnė. Pasak upių žvejų, nėra prasmės šių žuvų lyginti. Galima su tuo nesutikti, galima prieštarauti, pateikiant tikrai svarių argumentų, tačiau žvejai, gaudantys ežeruose ir tvenkiniuose, karjeruose ir upėse, dažnai gana griežtai teigia, kad j visas tos pačios rūšies žuvis, gyvenančias skirtingomis sąlygomis, tenka žiūrėti vis iš kitos varpinės. Juk nuo vandens telkinio tipo priklauso žuvų elgsena, jų mitybos ypatumai, tad upėje ir ežere gyvenančių lydekų (nors jos ir labai artimos giminaitės) charakteriai dažnai nesutampa. Net mokslininkai, ne tik tyrinėjantys žuvis, bet ir aktyviai gaudantys jas meškere, privačiuose pokalbiuose iš dalies sutinka su kai kuriais žvejų mėgėjų teiginiais. Tiesa, akademinėse diskusijose jie dažniausiai skeptiškai žiūri j daugelį žvejų teorijų, tačiau kai patys tampa eiliniais žvejais, kai ichtiologija trumpam paliekama už storų institutų sienų, jie nebevengia vienam kitam mūsų pastebėjimui ar išvadai pritarti.

Autoriai, rašantys apie upėse gyvenančių lydekų žūklę, nuo neatmenamų laikų gramzdina mūsų brangiąją plėšrūnę į duobes, sietuvas, kitas gilias vietas, kur beveik nėra srovės. Jei kalbama apie dambas, lydeka įkurdinama tarpudambyje, beveik stovinčio vandens zonoje; dažnai ji tampa įlankų, senvagių šeimininke. Jei diskutuojama apie pagrindinę upės vagą, tai lydekos vieta — už tilto polių, didelių akmenų ir kitų kliuvinių, gerokai susilpninančių pagrindinę upės srovę. Čia yra daug tiesos, nes tokiose vietose lydekos iš tiesų gyvena ir neblogai kimba. Daug žvejų čia gaudo ir pagauna. Tačiau tradicinėse, „literatūrinėse" vietose dažniausiai užkimba vidutinės (1-2 kilogramų, kartais, žinoma, ir didesnės) žuvys, kurios, pasak tikrų upių žvejų, minta tik smulkme ar mailiumi. Didžiosios plėšrūnės klasikinėse vietose laikosi retai, jų ieškoti paprastai reikia kitur. Tai, beje, patvirtina ir spiningautojų, gaudančių įlankėlėse, tarpudambiuose, rezultatai. Užsikabinę nedideles ešeriams skirtas sukriukes, jie dažnai pagauna visai gražių lydekų. Reikia pasakyti, kad niekada nežinai, kokia žuvis tokioje vietoje užkibs — ešerys, silkutė ar visai padori dantytoji.

Kai žvejai pasakoja apie žūklę upėje, apie keistus, netikėtus nutikimus, verta atkreipti j tai dėmesį. Verta įsiklausyti ir pabandyti suvokti, kodėl susitikimai su upėse gyvenančiomis lydekomis dažnai vadinami netikėtais, fantastiniais ir nerealiais, kodėl tas ar kitas žūklės

nuotykis taip ilgai lieka atmintyje, užgoždamas kitus, kur kas svarbesnius žvejybos momentus. Įsivaizduokite stiprią, per akmenis besiveržiančią srovę, t. y. rimtą, daug žadančią, rėvą. Žiūrėdami j ją, jau įsivaizduojame čia gyvenančius šapalus, atsargiai mąstome, kad tokioje vietoje turėtų ganytis ir ūsoriai. Natūralu, kad iš kuprinės išsitraukiame ritės būgnelį su plonu 0.16 mm valu, nenuostabu, kad apie volframinį ar ploną plieninį pavadėlį nė nepagalvojame — nei šapalas, nei ūsorius, nei atklydęs salatis mūsų valo niekada neperkąs. Pradedame žvejoti... Staiga ten, kur vanduo putoja ir veržiasi stipriausia srove, o srovės veikiamas nedidelis vobleriukas išlenkia spiningą ne prasčiau nei užkibęs ešerys, pajuntame staigų ir gana stiprų smūgį. Adrenalinas veržiasi per ausis, širdis nebe kulnuose, o dar žemiau, kvėpavimas paralyžiuotas... Apie mintis nė kalbėti neverta: ar supaisysi, kas tomis pirmomis sekundėmis dedasi galvoje... Du galingi smūgiai ir... viskas. Telieka kvailio mina, nukaręs, lėtai į būgnelį slenkantis valas ir begalinis apmaudas. Negali būti! Apačioje kliokiančioje srovėje užkibo lydeka. Užkibo staigiai, netikėtai, o buvo, sprendžiant iš smūgių, ne tokia jau eilinė vidutinioke. Atsitiktinumas? Išimtis, patvirtinanti taisykles? Galbūt, jei tai būtų vienintelis kartas, jei putojančioje srovėje būtų paliktas tik vienas vobleris. Bet kai per mėnesį patiri akivaizdų masalų (ne tik voblerių, bet ir sukriukių) nuostolį, jau nekalbant apie tuos, kuriuos pasisavina akmenys, pagaliai ir kiti kliuviniai, pradedi suvokti, kad tai — ne išimtys, bet dėsningumai, nors ir labai keisti. Kodėl lydekos, pasislėpę už kokio akmenuko ar įsispraudę į nedidelį griovelį, tupi stiprioje srovėje, kur pakankamai negilu. Kodėl jos taip elgiasi, kai aplinkui yra daugybė ramių, gilesnių vietų, kuriose plaukioja nedidelės žuvelės. Plėšrūnės gali prisiėsti jų iki soties, pernelyg nevargdamos, neeikvodamos daug energijos. Atsakymo į šį klausimą turbūt nerasite, juolab, kad toks margašonių plėšrūnių elgesys kertasi su visomis seniai žinomomis lydekų elgsenos teorijomis. Oficialioji versija gali skambėti maždaug taip: lydekos kovoja dėl savo teritorijos, medžioklės plotų, todėl vieni individai veja kitus. Šiems nieko nebelieka, tik pasitraukti ten, kur konkurencija ne tokia stipri. Tačiau tokia versija nieko nepaaiškina: ja vadovaujantis išeitų, kad silpnesnės ir mažesnės lydekos išgena kur kas stipresnes, ryžtingesnes ir dažnai didesnes, nes srovėje tūno ne silkutės, ne kilograminės, o gerokai didesnės žuvys. Srovės lydekos yra kur kas galingesnės ir ilgesnės. Upėse žvejojanti liaudis šiuo klausimu turi savo nuomonę. Jos manymu, upėje gyvena dviejų charakterių lydekos: įlankas, tarpudambius, ramias sietuvas renkasi žuvys, kurioms priimtinesnis gyvenimo ežere būdas; gi srovėje laikosi tikros upių lydekos, kurių kibimas iš tiesų yra smūgis, o ne švelnus masalo prilaikymas. Kadangi lydekos tam tikrais gyvenimo laikotarpiais laikosi rėvoje, žvejojant iškyla dilema — reikia ar nereikia volframinio pavadėlio. Žiūrėdami į rėvą, į smagiai putojantį jos vandenį visų pirma mintyse regime šapalus, o apie lydekas beveik nesusimąstome. Tik tada, kai masalas amžiams pasilieka kokio nors plėšrūno nasruose, pradedame svarstyti: gal pavadėlis vis dėlto praverstų? Tačiau, prisiminę šapalus, jų atsargumą ir geras akis, vėl pradedame abejoti. Esmė ta, kad pavadėlio dažniausiai reikia iš pat pradžių, o ne tada, „kai šaukštai po pietų", nes pastebėta, kad rėvose tupinčios lydekos atakuoja iškart, per daug nesvarstydamos. Jos pakankamai mikliai čiumpa ir praryja masalą. Rodos, jei tokioje vietoje yra lydeka, tai tik tam, kad galėtų ką nors sumedžioti. Taigi po keliasdešimties metimų pavadėlį galima drąsiai nuimti ir toliau žvejoti kaip įprasta: jei lydekų nepavyko pagauti iš pat pradžių, tikimybė, kad jos užkibs vėliau, yra kur kas mažesnė. Taip bus ir natūraliose, skersai upės esančiose rėvose, ir tose, kurios susidaro ties dambomis.

Parašė Marius Burneikis
Pirmadienis, 31 Spalis 2011 15:18

